

Gouverneur zonder plein of dorp

In hartje Punda is er een plein genaamd naar Mr.dr. Moises Frumencio da Costa Gomez. Zijn standbeeld staat er midden op, half verscholen onder grote bomen en omringd door terrasjes.

DOOR NORBERT HENDRIKSE

Het terras van café-restaurant 'Lido' en met het carillon van de firma Spritzer & Fuhrmann. PRENTBRIEFKAARTEN ROB VAN DEN BERG

Het gerestaureerde Helfrichplein, met twee rijen mooie palmen en zonder terrasjes, een open ruimte die de gouverneur graag had gewenst.

Gouverneur Oscar Louis Helfrich, 1919-1921. FOTOCOLLECTIE NORBERT HENDRIKSE

Roodverbrande toeristen zeulen met allerlei artikelen in reclametasen en slenterende lokale klanten zoeken er wat verkoeling voor de hete Curaçaoe zon. Moises da Costa Gomez was een populair politicus. Hij was de oprichter van de Nationale Volks Partij (Nashonal) en de grondlegger van de autonomie van Curaçao. Na zijn overlijden in november 1966 werd zijn standbeeld geplaatst op het plein, dat eerst het Helfrichplein heette. De meeste mensen weten niet wie die Helfrich was. Helfrich was een gouverneur van Curaçao die kort heeft geregeerd, maar die wel veel heeft gedaan voor het eiland.

Oscar Louis Helfrich (1860-1958) ontwierp een welvaartsplan in de periode van diepe armoede op Curaçao, voordat de olie-industrie begon. Helfrich kwam met het plan voor de ontwikkeling

van een beperkte landbouw bij de teelt van groente, zelfs een soort 'dryfarming', maar ook voor het bevorderen van de veeteelt voor melk en vlees. De actieve gouverneur, die geboren werd in oost-Indië, was ook druk bezig in de stad, want in Punda projecteerde hij een doorbraak vanaf de Breedestraat naar de De Ruyterkade. Zover is het niet gekomen, maar zijn project liep wel door van de Breedestraat tot aan de Kerkstraat (Hanchi' Snaa). Gebouwen werden aangekocht om ruimte te scheppen voor een brede weg met trottoirs, waarlangs winkels en kantoren. De Maanstraat verdween grotendeels en de Moordenaarstraat ook, hoewel een stuk daarvan de naam Passaatstraat kreeg.

Eén van de panden die werd gesloopt, was het verdiepingsgebouw van de gebroeders Bethencourt en van de Tipgrafia Ameri-

cana, dat was genummerd 24. In zijn boek 'Journalistiek leven in Curaçao' (1944) schreef hoofdredacteur van de Amigoe dr. Joh. Hartog: 'Omstreeks 1860 is op Curaçao de grote Drukkerij Agustin Bethencourt e hijos ontstaan. Agustin Bethencourt, geboortig van de Canarische eilanden, reisde naar Venezuela. Toen het hem daar niet gelukte aan de slag te komen, wilde hij terug naar zijn geboorteland en vertrok daarom naar Curaçao, teneinde een oost-Indische ambtenaren. Toen hij oktober 1881 op Java terugkwam, nam hij eerst deel aan een cursus der landbouwschool te Buitenzorg, aangezien er in de buitengewesten geen plaats bij het binnenlands bestuur vacant was. Na een jaar volgde zijn plaatsing te Besoeki vanwaar hij mei 1883, vergezeld door zijn jonge vrouw Adriana Helena Maria Middelaer (geboren in Padang), naar de residentie Bengkoelen vertrok. Eenmaal aangekomen in het gewest heeft Helfrich jarenlang gewerkt als jeugdige bestuursambtenaar. Twee jaar lang (1919-1921) zetelde hij als gouverneur in Willemstad, waar hij voor Curaçao een groot ontwikkelingsplan opstelde voor de ontwikkeling van landbouw en veeteelt. Maar eerst liet hij de haven uitdiepen zodat grotere olietankers binnen konden varen. Daarnaast liet hij de krottenwijk Monte Verde saneren en was hij de oprichter van de Vereniging Huisvlucht voor allerlei handwerk, om te exposeren en te verkopen. Dat was tijdens de financiële crisis in Nederland en de minister van Kolonie steunde het ontwikkelingsplan niet. De echtgenote van Helfrich, Adriana Middelaer (58) overleed intussen tijdens een operatie en, teleurgesteld doordat hij geen medewerking kreeg van de minister en vanwege zijn gezondheid, besloot Helfrich ontslag te nemen

en vertrok hij naar Nederland. Vele jaren later in de bestuursperiode van gouverneur Wouters werd in 1937 bij de opening van de Koloniale Raad meegedeeld dat meer aan land- en tuinbouw moest worden gedaan. Er werd een groot stuk grond aangekocht op de plantage Klein-Santa Martha en er werden huisjes met bijgebouwen opgericht voor mensen die belangstelling hadden voor land-, tuinbouw en veeteelt. Het gouvernement verstrekte zaad en koeien op afbetaling en er kwam een bedrijfsboer om onderricht te geven. Er kwam zelfs een modelboerderij. De Koloniale Raad vond dat niet zo'n best idee, maar gouverneur Wouters bleef het plan van Helfrich steunen.

Op 31 mei 1939 werd het Helfrichdorp officieel geopend. Tot aan de jaren vijftig draaide het project tamelijk goed, maar door de droogte op het eiland en de tegenwerking van de plantagehouders mislukte het plan. De modelboerderij werd in 1950 door het gouvernement overgenomen. Er werden op kleine schaal fokproeven gedaan, maar tenslotte werd het vee drie jaar later verkocht. Daarna werd er alleen mais verbouwd.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog kwam het bericht dat oud-gouverneur Helfrich was overleden. Vrienden organiseerden een requiem-mis die in de Annakerk te Otrobanda werd opgedragen en de gouverneur was daarbij present. Maar na de oorlog bleek dat Oscar Louis Helfrich springlevend was en nog steeds bezig met het bestuderen en publiceren van de Maleisische taal. Op 97-jarige leeftijd overleed Helfrich op 29 april 1958 in Voorburg.

Standbeeld van mr.dr. Moises Frumencio da Costa Gomez met een duif op het hoofd van de staatsman.

FOTO SOLANGE HENDRIKSE

Het Helfrichplein

Het Helfrichplein in hartje Punda, genoemd naar gouverneur Helfrich, is in de jaren zestig omgedoopt tot Gomezplein, met een standbeeld van de staatsman mr. dr. Moises Frumencio da Costa Gomez. Overigens een mooi standbeeld, gemaakt door de bekende Italiaanse beeldhouwer Carlo Pisi (1897-1979). Het is wel zonde dat de naam van Helfrich geruisloos verdween. Het zou een goede zaak zijn om op

de een of andere manier de oude en originele namen in ere te herstellen. De laatste jaren zijn veel oude namen van straten en pleinen vervangen. In Otrobanda bijvoorbeeld zijn diverse oude straatnamen verdwenen, zoals de Gallegostraat, de Trapsteeg. In de volksmond werden ook diverse 'hanchi's (stegen) benoemd, bijvoorbeeld 'Hanchi Enriki Keizer' (Winkelsteeg), 'Hanchi shon Ito Mau-

ricio' (Rifwaterstraat), 'Hanchi Lou de Windt' (deel Consciëntiesteeg), 'Hanchi Ma Catea' (hoek Surinamesteeg en Consciëntiesteeg) en ga zo maar door. Enriki Keizer, Ito Mauricio en Lou de Windt waren zakenlieden met een winkel. Ma Catea, die officieel Eleonora Lucatea Fraai heette, was een eenvoudige maar heel populaire vrouw met een 'ben-tana' (raamwinkeltje) die van alles verkocht. De straatnamencom-

Detailkaart van Werbat met onder andere de namen Maanstraat en Moordenaarstraat, die niet meer bestaan.

missie van het Eilandgebied heeft een taak om de oude namen in ere te herstellen.